

نگاهی به عکاسی معماری و معاصر آلمان

(یک کتاب، یک مقاله)

ترجمه و افزوده: محمد خدادادی مترجم‌زاده

سرشناسه
 عنوان و نام پدیدآور
 مشخصات نشر
 مشخصات ظاهری
 شابک
 وضعیت فهرست نویسی
 یادداشت
 یادداشت
 موضوع
 شناسه افزوده
 شناسه افزوده
 شناسه افزوده
 شناسه افزوده
 رده‌بندی کنگره
 رده‌بندی دیویی
 شماره کتابشناسی ملی
 اطلاعات رکورد کتابشناسی

مک، مایکل، ۱۹۶۵ Mack, Michael
 بیرو، متیو، ۱۹۶۱ Biro, Matthew
 نگاهی به عکاسی معماری و معاصر آلمان: (یک کتاب و یک مقاله) // [ویراستار مایکل مک] ترجمه و افزوده محمد خدادادی مترجم‌زاده.
 تهران، دانشگاه هنر، ۱۴۰۱.
 ۱۷۸ ص.: مصور (بخشی رنگی).
 ۲۰۰۰۰۰ ریال: ۹-۶۶-۶۵۱۳-۶۰۰-۹۷۸
 فیپا
 کتاب حاضر ترجمه و برگرفته از عنوان اصلی «Reconstructing Space: Architecture in Recent German Photography» است.
 کتابنامه: ص. ۱۷۳-۱۷۸.
 عکاسی معماری -- آلمان -- نمایشگاه‌ها
 Exhibitions -- Germany -- Architectural photography
 فضا در معماری -- آلمان -- نمایشگاه‌ها
 Exhibitions -- Germany -- Space (Architecture)
 مک، مایکل، ۱۹۶۷ م.، ویراستار
 Mack, Michael, 1967
 خدادادی مترجم‌زاده، محمد، ۱۳۴۰ -، مترجم
 دانشگاه هنر
 TR۶۵۹
 ۷۷۹/۴
 ۹۰۸۱۲۵۴
 فیپا

نام کتاب
 تألیف
 ترجمه
 بازخوانی
 صفحه‌آرا
 چاپ اول
 بها
 شمارگان
 قطع
 شابک

نگاهی به عکاسی معماری و معاصر آلمان: یک کتاب و یک مقاله
 مایکل مک، متیو بیرو
 محمد خدادادی مترجم‌زاده
 آذرنوش غضنفری
 احسان اسماعیلی فریدونی
 پاییز ۱۴۰۱
 ۲۵۰,۰۰۰ تومان
 ۳۰۰ نسخه
 وزیری
 ۹-۶۶-۶۵۱۳-۶۰۰-۹۷۸

ناشر
 دانشگاه هنر تهران

تهران، خیابان حافظ، خیابان شهید سرهنگ سخایی،
 بعد از تقاطع ۳۰ تیر، شماره ۵۶

تلفن: ۵۶۸۲ ۶۶۷۲ (۰۲۱)

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است. ***

مسئولیت مطالب به عهده نویسنده است و لزوماً دیدگاه‌های دانشگاه هنر را منعکس نمی‌کند. ***

فهرست مطالب

مقدمه مترجم	۱
تقدیر نویسنده	۷
درکی از فضا	۹
معماری، صنعت و عکاسی: کنکاش هویت آلمانی	۱۳
والتر بنیامین، تقلید و دنیای خیال عکاسی	۳۱
تصاویر تناقض: عکس‌های آندریاس گورسکی	۴۷
پشت‌سر: تبارشناسی تاریخی برای برند و هیلا بخر	۶۵
تصاویر بر ساختمان‌ها	۷۱
عکس‌ها	۸۳
برند و هیلا بخر	۸۵
یوهانس برونس	۸۷
دِرک ریتارتز	۹۰
مایکل اشمیت	۹۳
اولریش ووست	۹۶
لورنتز برجس	۹۹
ماتیاس هوخ	۱۰۲
آندریاس گورسکی	۱۰۵
توماس دیمند	۱۰۹
کریستینه ارهارد	۱۱۲
هایدی اشپکر	۱۱۵
سوزان بروگر	۱۱۷
گرهارد ریشر	۱۱۹
توماس اشتروت	۱۲۱
مونا برید	۱۲۴
ماتیاس اشمیت	۱۲۸
گاسپرت آدلر	۱۳۱
کاندیدا هوفر	۱۳۸
هاینر شیلینگ	۱۴۲
پترا ووندرلیخ	۱۴۶
توماس روف	۱۵۰

یادداشت پشت جلد	۱۵۵
از عکاسی آنالوگ به عکاسی دیجیتال: برند و هیلا بحر و آندریاس گورسکی	۱۵۷

مقدمه مترجم

درس عکاسی معماری از جمله مهم‌ترین و مفیدترین دروس عکاسی در دانشگاه است و از جنبه‌های نظری عمیقی برخوردار است که هم به لحاظ نظری و هم کاربردی، یکی از حوزه‌های مهم عمل عکاسی در جامعه معاصر به حساب می‌آید. زمانی نه‌چندان دور، آموزه‌های مطرح در این درس بر روش‌ها و اسلوب‌های فنی و حرفه‌ای عکس‌برداری از فضا و ساختمان معماری مبتنی بود. تمرین با دوربین فانوسی و تصحیح پرسپکتیو و تجربه عکاسی در شرایط نوری متفاوت و عمق‌بخشی به موضوع معماری و ترکیب‌بندی مناسب انجام می‌شد و تصویر نهایی پس از ظهور فیلم و چاپ عکس با هدف تولید تصویری صحیح و زیبا و برانگیزاننده به دست می‌آمد. به موازات این چارچوب درسی، نگارنده در دوره‌ای خاص از مسیر کار تجربی خویش، بر حسب سفارش و یا علاقه شخصی به عکاسی معماری پرداخته است. عکاسی متعارف معماری در مسیر معرفی مکان به‌نحوی برجسته و مبتنی بر سفارش سازنده یا مالک فضا در یک سمت، و تجربه حس زندگی و روزمرگی و درک فضای معماری از طریق عکاسی در سوی دیگر، دو قطب این کار و دیدگاه را مشخص می‌کردند. در این سال‌ها، تجربه زیسته کاری به‌همراه بیش از ۱۵ سال تدریس مداوم عکاسی معماری در دانشگاه

محمد خدادادی مترجم‌زاده، سالن ورزشی مجتمع مسکونی، تهران ۱۳۷۷

هنر، نگارنده را بر آن داشت علاوه بر سازماندهی تمرین‌های عملی دانشجویان بر حسب شرح درس و تجربه عملی خویش، در بخش نظری درس از منابع مکتوب ایرانی و غیر ایرانی استفاده کند. بر این اساس، کتاب «عکاسی معماری، ۱۲ دیدگاه» از مهم‌ترین منابع برای توضیح دیدگاه‌های عکاسان صاحب‌نام عکاسی معماری مدرنیستی مورد استفاده قرار گرفت. این کتاب در سال ۱۳۹۴ به درخواست و تشویق دانشجویان رشته‌های عکاسی و معماری دانشگاه هنر توسط نگارنده ترجمه و توسط انتشارات مرکب سفید به چاپ رسید. این کتاب آموزش عکاسی معماری نیست

محمد خدادادی مترجم‌زاده، ایستگاه مترو نواب، تهران ۱۳۷۹

بلکه منبعی تکمیلی و همراه است که دیدگاه‌ها و روش‌های متنوع و آثاری از برخی از معروف‌ترین عکاسان دوران مدرن معماری را برمی‌تاباند و درصدد ترسیم چشم‌اندازی صحیح از توانایی‌های نگاه مدرن در عکاسی معماری است. آثار تجمیع شده در کتاب عمدتاً بر زیبایی‌شناسی عکاسی مدرن یعنی فرم و نور و وضوح در معماری تأکید دارند و عکس‌ها همگی سیاه و سفید هستند.

با این وصف نگارنده معتقد است نمی‌توان تمام عکاسان یک دوره زمانی خاص را صرفاً مدرن یا پس از مدرن قلمداد کرد. کارکردهای انواع متنوع عکس‌های معماری در دوره‌های

تاریخی و بسترهای مختلف اجتماعی یکسان و یک‌نوع نبوده است. تغییر ساختارها هم‌زمان با تغییر دیدگاه‌ها همراه بوده است. دسته‌بندی‌ها و دوره‌بندی‌ها بیشتر به لحاظ شناخت و فهم سبک‌های عکاسی و دیدگاهی و البته برای درج در تاریخ اهمیت می‌یابند. گواه این پنداشت، نمایشگاه بزرگ عکس‌های معماری با عنوان: ساختن جهان‌ها (رابطه عکاسی و معماری)^۱ در مرکز فرهنگی باربیکن^۲ لندن در سال ۲۰۱۲ است. در این نمایشگاه ۲۵۰ عکس مربوط به دوره زمانی پس از جنگ اول جهانی تا دوران معاصر بر روی دیوار رفت و توانست دوران گذار از نگاه مدرن به پس از مدرن را در عکاسی معماری بنمایاند^۳ و هم‌زمان نشان دهد که برخی آثار منتسب به سال‌های ۱۹۳۰ و ۱۹۴۰ چندان در قواعد مدرنیستی محدود نمانده‌اند. این موضوع در عکس: نمایی از شب برنیس آبوت^۴ و عکس اتاق صبحانه واکر اوانزه مشهود است. هرچند در عکس‌های لوسین هروه^۵ و ژولیوس شولمان^۶ وفاداری به ارکان مدرنیستی در همکاری متعهدانه با معماران مدرنیست معروفی چون لو کوریوزیه^۷ و ریچارد نیوترا^۸ بیشتر به چشم می‌آید. بر این اساس می‌توانیم بخشی از روند تاریخ معاصر را از استحاله هم‌زمان معماری و عکاسی دریابیم و بپذیریم که خواستگاه عکاسی معماری از ابتدا تاکنون با حفظ برخی از ارکان بدیهی خود، همواره درصدد تغییر و همراهی با جامعه و هنر معاصر بوده است.

1. Constructing Worlds (Photography & Architecture)

2. Barbican

۳. این نمایشگاه توسط آلونا پاردو Alona Pado و الیاس رداستون Elias Redstone برپا شد و آثاری از اوژن آتزه Eugene Atget تا نادار کاندل Nadar Kander را در بر می‌گیرد.

4. Berenice Abbott

5. Walker Evans

6. Lucien Herve

7. Julius Shulman

8. Le Corbusier

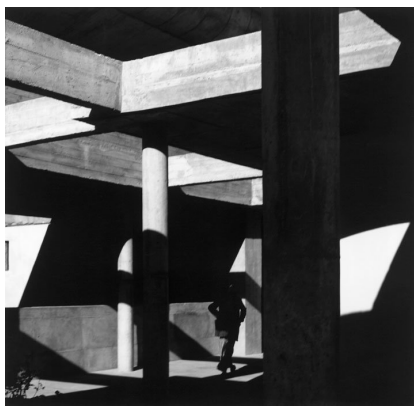
9. Richard J Neutra

واکر اوانز، اتاق صبحانه در مزرعه گروو، وایت چپل، لوئیزیانا، ۱۹۳۵

برنیس ابوت، شب نیویورک، حدود ۱۹۳۳

لوسین هروه، دیوان عدالت عالی، چاندیگار، هند، همراه با معمار، لو کوریوزیه، ۱۹۵۵

ژولیوس شولمان، ریچارد جی. نیوترا، اقامتگاه کافمن، پالم اسپرینگ، ۱۹۴۷

نگارنده برای دست‌یابی به بینشی متناسب با مقتضیات امروز در امر آموزش عکاسی معماری می‌کوشد بر اساس تجربه زیسته خود، از سهم بخش غیرکاربردی تمهیدات فنی پیشین کاسته و بیشتر بر شناخت و درک موقعیت فعلی ساختمان و چگونگی مشارکت در امر فرهنگ‌سازی تصویر معماری تمرکز کند. البته تغییر این موضع به دلیل گرانی و نایابی مواد و ابزار عکاسی فیلمی و استحاله روش سنتی به عکاسی دیجیتال نیز بوده است. نگارنده برای فهم مناسب و صحیح جایگاه کنونی و روش‌های معاصر عکاسی معماری به منظور تدریس و تفسیر دیدگاه پس از مدرن در کلاس درس ملزم بود از منابع متنوعی استفاده کند. کتاب بازسازی فضا (بررسی عکاسی معماری در آثار عکاسان متأخر آلمان) یکی از مهم‌ترین منابع مورد استفاده او است. این کتاب سال ۱۹۹۹ میلادی چاپ شده و دربرگیرنده آثار مهمی از عکاسان آلمانی است که بعضاً معروفیت جهانی دارند. در بخش آغازین کتاب، دیدگاه‌های نظری و تاریخی مرتبط با رسانه عکاسی در قالب مقاله‌هایی تحلیلی توسط صاحب‌نظران و هنرشناسان معاصر آلمانی طرح شده

که بسیار مفید است و چشم‌انداز صحیحی را برای مخاطبان ایرانی (دانشجویان رشته عکاسی و سایر دانشجویان هنری) ترسیم می‌کند. پنج مقاله آمده در کتاب به ترتیب، نحوه شکل‌گیری کشور آلمان را از منظری نسبتاً جدید و نامتعارف کنکاش می‌کند و باورها و تلاش مردم برای یافتن فرهنگی متناسب با تغییرات زمانه را به تحلیل می‌نشانند. در ادامه، دیدگاه والتر بنیامین^۱ راجع به تقلید را مطرح می‌کند و پس از آن، در متنی دشوار، تضاد در آثار آندریاس گورسکی^۲ را به بحث می‌گذارد. سپس به ریشه‌های فکری عکاسی از موضوعی واحد از منظرهای گوناگون در کار بخرها می‌پردازد، و در نهایت استفاده از تصاویر بزرگ و تاباندن آنها بر بنای معماری را طرح می‌کند، موضوعی که برای جامعه فارسی زبان می‌تواند جدید باشد. برخی فرضیه‌های مطرح در مقاله‌ها می‌توانند پرسش‌های جدی طرح کنند و باورهای متعارف ما را برهم زنند. همچنین تحلیل آثار برخی از معروف‌ترین عکاسان معاصر آلمانی به‌خوبی می‌تواند وجوه مختلف نگاه پس از مدرن را بنمایاند. ۲۱ مجموعه عکس آمده در کتاب امکان شناسایی و بازخوانی دیدگاه معاصر عکاسی معماری را فراهم می‌کند. کتاب از هم‌جوشی هنرمندان عکاس دو بخش غربی و شرقی آلمان حکایت می‌کند که در پی اتحاد مجدد آلمان در سال ۱۹۸۰ خردروایت‌های خویش را به نمایش گذاشتند. برداشت‌هایی شخصی و متنوع و حتا متفاوت و سایر یافته‌های عکاسانه کتاب سرمنشأ بسیاری از دغدغه‌های جهان معاصر است، عکاسانی که آثار و کتاب‌هایشان کماکان مورد تحلیل و نقد قرار می‌گیرد. نکته جالب پایان کتاب این‌که در میان فهرست نام تقدیرشدگان برای همراهی تهیه کتاب، نام محسن مصطفوی، معمار ایرانی مقیم امریکا (متولد ۱۳۳۳ تهران)، به چشم می‌آید. او رئیس مدرسه معماری AA در لندن و رئیس دانشکده طراحی در دانشگاه هاروارد بوده است. این موضوع می‌تواند ارزشی مضاعف هم برای کتاب، و هم برای فرهنگ معماری کشورمان به حساب آید.

همچنین نگارنده در این سال‌ها مقاله پژوهشی: گذار از عکاسی فیلمی به عکاسی دیجیتال را، که سال ۲۰۱۳ توسط آقای متیو بیرو^۳ استاد دانشگاه میشیگان به نگارش درآمده و توسط مؤسسه راتلج^۴ در مجله معتبر: تاریخ عکاسی^۵، منتشر شده بود، ترجمه کرده و از اطلاعات مفید آن در مسیر آموزش مباحث نظری و عملی درس عکاسی معماری بهره می‌برد. بیرو در روایت خود از گذار عکاسی فیلمی به عکاسی دیجیتال، بر دو نسل از اثرگذارترین عکاسان معاصر آلمان، بخرها و گورسکی تمرکز کرده و برای تبارشناسی دیدگاه این دو، به هنرمند معاصر گرهارد ریشتر^۶ و عکاسان سلف آنها اگوست زاندر^۷ (از عکاسان دوره عینیت نوین) و اتو اشتاینرت^۸ (از گروه عکاسان ذهنی)

1. Walter Benjamin

2. Andreas Gursky

3. Matthew Biro

4. Routledge

5. History of Photography

6. Bechers

7. Gerhard Richter

8. August Sander

9. Otto Steinert

می‌پردازد، این ردیابی تاریخی به‌همراه یافته‌های دیگر می‌تواند خواننده را به دیدگاه انتقادی مکتب رمانتیسیم نقاشی‌های کاسپار فردریش^۱ رهنمون سازد. بیرو در این مسیر تحلیل خود بسیاری از ناگفته‌ها را عیان می‌سازد که می‌تواند دانش مخاطب فارسی‌زبان را از حوزه عکاسی معماری و معاصر آلمان کامل‌تر کند. آورده‌های مقاله و کتاب در برخی جاها یکدیگر را تأیید و در برخی موارد با هم در تقابل قرار می‌گیرند. موضوعی که مترجم را برای امتزاج این دو متن ترغیب نمود. از موارد جالب این‌که بیرو در تحلیل آثار آندریاس گورسکی به موضوع تناقض در آثار وی می‌پردازد، همان موضوعی که عنوان یکی از مهیج‌ترین و شاید سخت‌ترین مقاله‌های آمده در کتاب توسط گردا بروئر^۲ است، قرابتی که می‌توان ریشه‌های آن را در دیدگاه منتقدانه مکتب رمانتیسیم آلمانی یافت. بسیاری از مطالب تحلیل‌شده در مقاله، و آورده‌ها و یافته‌های کتاب، جلوه‌های متفاوت و مفیدی از عکاسی معماری پس از مدرن آلمان را آشکار می‌کنند. ارزش‌های ناپیدای حاصل از امتزاج کتاب و مقاله، همراهی و هم‌زمانی خوانش دو منبع متفاوت از حیث منظر و نگرش در یک مجلد، می‌تواند چشم‌انداز جدید و عمیق‌تری را به علاقه‌مندان فارسی‌زبان عرضه کند. بر این اساس کتاب با نام: نگاهی به عکاسی معماری و معاصر آلمان شکل گرفت و سپس عینیت یافت. نگارنده امیدوار است توضیح مختصر برخی موارد، درک مطلب را روان‌تر کند. قاعدتاً یافته‌های این کتاب در تداوم مسیر طولی و تاریخی یافته‌های کتاب قبلی (عکاسی معماری: ۱۲ دیدگاه) قرار می‌گیرد و می‌تواند منظر نوینی از سیر تاریخ عکاسی معماری معاصر را در اختیار نهد. هرچند این تلاش می‌تواند مخاطره‌ها و کاستی‌هایی را در پی داشته باشد. چنان‌که برای صرفه‌جویی در تعداد صفحات، تعداد معدودی از عکس‌های کتاب اصلی به دلیل مشابهت آثار در نسخه فارسی حذف شدند و برخی آثار دیگر نیز کوچک‌تر از اندازه اصلی در این مجلد طراحی و چاپ شده‌اند. با این وصف نگارنده و همکارانش تلاش نموده‌اند ضمن وفاداری به مفهوم و مطلب کتاب و مقاله اصلی، تا حد امکان و توان با ساده‌سازی عبارت‌ها، خوانش کتاب را آسان‌تر سازند.

در آخر لازم به یادآوری است که در مسیر ترجمه و آماده‌سازی کتاب از همراهی دانش‌آموخته رشته عکاسی و مترجم گران‌قدر سرکار خانم آذرنوش غضنفری برای بازخوانی و ویرایش مطالب کتاب و مقاله بهره گرفتیم. همچنین زحمت تهیه کپی‌های مناسب از عکس‌های اصلی کتاب را همکار و استاد محترم جناب آقای سروش کیایی بر عهده گرفتند و زحمت صفحه‌آرایی کتاب را هنرمند محترم آقای احسان اسماعیلی پذیرفتند. در مسیر تهیه و تنظیم و انتشار این مجلد می‌بایست از همراهی بی‌دریغ همکاران محترم در گروه آموزشی عکاسی و دانشکده هنرهای تجسمی و کتابخانه مرکزی و معاونت محترم پژوهشی و چاپخانه دانشگاه هنر تقدیر و تشکر نمایم. امیدوارم این اقدام کوچک بتواند به سهم خود به امر آموزش عکاسی معماری و ارتقای فرهنگ و هنر کشور کمک نماید.

محمد خدادادی مترجم‌زاده

1. Caspar David Friedrich
2. Greda Breuer